



Comisia
Europeană

Monitorul educației și formării 2018

România



***Europe Direct este un serviciu destinat să vă ajute să găsiți răspunsuri
la întrebările pe care vi le puneți despre Uniunea Europeană.***

**Un număr unic gratuit (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Informațiile primite sunt gratuite, la fel ca și cea mai mare parte a apelurilor telefonice (unii operatori și unele cabine telefonice și hoteluri taxează totuși aceste apeluri).

Numeroase alte informații despre Uniunea Europeană sunt disponibile pe internet pe serverul Europa (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2018

© Uniunea Europeană, 2018

Reutilizarea textului este autorizată cu condiția menționării sursei. Politica de reutilizare a documentelor Comisiei Europene este reglementată prin Decizia 2011/833/UE (JO L 330, 14.12.2011, p. 39).

Pentru orice utilizare sau reproducere a fotografiilor sau a altor materiale care nu se află sub dreptul de autor al UE, trebuie să se solicite direct permisiunea deținătorilor drepturilor de autor.

RO BOOK	ISBN 978-92-79-89849-5	ISSN 2466-9989	doi: 10.2766/600503	NC-AN-18-023-RO-C
RO PDF	ISBN 978-92-79-89848-8	ISSN 2466-9997	doi: 10.2766/234512	NC-AN-18-023-RO-N

1. Indicatori-cheie

		România		Media UE	
		2014	2017	2014	2017
Criterii de referință ET 2020					
Părăsirea timpurie a școlii (vârsta 18-24 de ani)		18.1%	18.1%	11.2%	10.6%
Ponderea absolvenților de studii superioare (vârsta 30-34 de ani)		25.0%	26.3%	37.9%	39.9%
Educația și îngrijirea copiilor preșcolari (de la vârsta de 4 ani la vârsta de începere a învățământului obligatoriu)		86.4% ¹³	88.2% ¹⁶	94.2% ¹³	95.5% ¹⁶
Procent de tineri cu vârsta de 15 ani cu un nivel scăzut de cunoștințe în:	Citit	37.3% ¹²	38.7% ¹⁵	17.8% ¹²	19.7% ¹⁵
	Matematică	40.8% ¹²	39.9% ¹⁵	22.1% ¹²	22.2% ¹⁵
	Știință	37.3% ¹²	38.5% ¹⁵	16.6% ¹²	20.6% ¹⁵
Rata de angajare a noilor absolvenți pe nivel de învățământ (cu vârsta de 20-34 de ani și care au finalizat sistemul de învățământ cu 1-3 ani înainte de anul de referință)		66.2%	76.0%	76.0%	80.2%
Participarea adulților la procesul de învățare continuă (vârsta 25-64 de ani)		1.5%	1.1%	10.8%	10.9%
Mobilitate în scop educațional	Absolvenți care au beneficiat de mobilitatea diplomelor (ISCED 5-8)	:	4.9% ¹⁶	:	3.1% ¹⁶
	Absolvenți care au beneficiat de mobilitatea creditelor (ISCED 5-8)	:	1.9% ¹⁶	:	7.6% ¹⁶
Alți indicatori contextuali					
Investiții în educație	Cheltuieli publice pentru educație ca procent din PIB	3.0%	3.7% ¹⁶	4.9%	4.7% ¹⁶
	Cheltuieli în instituțiile publice și private pentru fiecare student în EUR	ISCED 1-2 €1 877	€2 047 ¹⁵	€6 494 ^d	: ¹⁵
		ISCED 3-4 €2 341	€2 741 ¹⁵	€7 741 ^d	: ¹⁵
		ISCED 5-8 €4 203	€5 054 ¹⁵	€11 187 ^d	: ¹⁵
Părăsirea timpurie a școlii (vârsta 18-24 de ani)	de origine autohtonă	18.2%	18.1%	10.4%	9.6%
	de origine străină	:	:	20.2%	19.4%
Ponderea absolvenților de studii superioare (vârsta 30-34 de ani)	de origine autohtonă	25.0%	26.3%	38.6%	40.6%
	de origine străină	:	:	34.3%	36.3%
Rata de angajare a noilor absolvenți pe nivel de învățământ (cu vârsta de 20-34 de ani și care au finalizat sistemul de învățământ cu 1-3 ani înainte de anul de referință)	ISCED 3-4	57.2%	65.9%	70.7%	74.1%
	ISCED 5-8	74.2%	87.4%	80.5%	84.9%

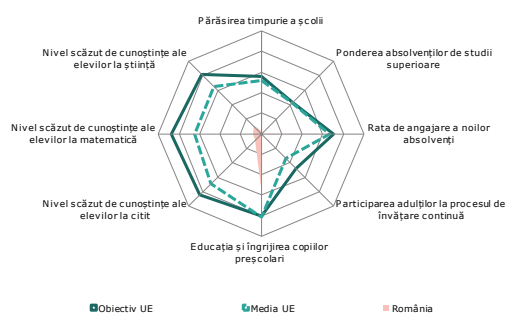
Surse: Eurostat (a se vedea secțiunea 10 pentru detalii suplimentare); OCDE (PISA).

Note: datele se referă la mediile ponderate la nivelul UE, care acoperă un număr diferit de state membre, în funcție de sursă; d = definiția diferă, 12 = 2012, 13 = 2013, 15 = 2015, 16 = 2016.

În ceea ce privește mobilitatea absolvenților în funcție de credite, media UE este calculată de DG EAC pe țări disponibile; în ceea ce privește mobilitatea absolvenților în funcție de diplome, media UE este calculată de către JRC pe baza datelor Eurostat și OCDE.

Informații suplimentare pot fi consultate în secțiunea corespunzătoare din volumul 1 (http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_ro).

Figura 1. Poziția în raport cu performanțele cele mai bune (inelul exterior) și cu performanțele cele mai slabe (centru)



Sursă: calculele DG Educație și Cultură, pe baza datelor furnizate de Eurostat (LFS 2017, UOE 2016) și OCDE (PISA 2015). Notă: toate punctajele sunt stabilite între o valoare maximă (performanțele cele mai bune sunt reprezentate de inelul exterior) și o valoare minimă (performanțele cele mai slabe sunt reprezentate de centrul figurii).

2. Aspecte principale

- România urmărește mai multe inițiative pentru a-și moderniza sistemul său de învățământ. Cu toate acestea, punerea în aplicare avansează cu diferite viteze, iar măsurile de îmbunătățire a ratelor de participare și a calității învățământului nu au fost întotdeauna corelate în mod corespunzător. O serie de inițiative promovează educația civică.
- Deși în 2016 s-a înregistrat o creștere, cheltuielile din domeniul educației rămân scăzute, în special în învățământul preșcolar și școlar. Ambele domenii sunt importante pentru un start în viață în condiții de egalitate și pentru combaterea părăsirii timpurii a școlii, care rămâne o problemă.
- Echitatea în domeniul educației, decalajul dintre mediul rural și cel urban și incluziunea romilor rămân provocări-cheie, cu consecințe asupra unei creșteri favorabile incluziunii și asupra inegalităților în societate.
- Se depun eforturi pentru a îmbunătăți educația și formarea profesională (EFP) și pentru a consolida legăturile dintre întreprinderi și universități, dar, în ansamblu, relevanța educației pentru piața forței de muncă rămâne încă o provocare.
- Sistemul de învățământ și ansamblul competențelor forței de muncă nu țin pasul cu cerințele unei economii moderne. Nevoia de sporire a nivelului de competențe rămâne urgentă. Participarea la procesul de învățare în rândul adulților este foarte scăzută, în special în rândul persoanelor slab calificate.

3. Investiții în educație și formare

Cheltuielile din domeniul educației au crescut în 2016, reflectând în mare măsură recunoașterea retroactivă a drepturilor salariale ale cadrelor didactice. În anul 2016, cheltuielile generale ale administrației publice în domeniul educației (COFOG) au crescut în termeni reali cu 18,4 % - cea mai mare creștere procentuală din UE. În consecință, cheltuielile din domeniul educației au atins 3,7 % din PIB (+ 0,6 puncte procentuale), acesta fiind în continuare unul dintre cele mai scăzute niveluri din UE (media UE: 4,7 %). Ca procent din cheltuielile publice totale, cheltuielile pentru educație au crescut la 10,8 %, peste media UE (10,2 %). Aceste majorări se datorează în mare parte unei decizii a instanței care a recunoscut retroactiv reducerea salariilor cadrelor didactice¹ în timpul crizei (a se vedea figura 2 - „Alte cheltuieli”). Creșterea nivelului de remunerare a salariaților, care include salariile cadrelor didactice și contribuțiile la asigurările sociale, reflectă majorarea de 15 % a salariilor, din decembrie 2015, și revizuirea grilei de salarizare din august 2016².

În pofida majorărilor din anul 2016, România continuă să investească puțin în domenii care sunt esențiale pentru combaterea părăsirii timpurii a școlii și asigurarea unui start în viață în condiții de egalitate. Cheltuielile pentru învățământul preșcolar și primar sunt foarte scăzute în comparație cu media UE (0,7 % față de 1,5 % din PIB în UE-28). Cheltuielile pentru învățământul secundar sunt, de asemenea, mai mici (1,5 % față de 1,9 % din PIB). În schimb, proporția cheltuielilor pentru învățământul superior este în general mai mare³, reflectând prioritățile politice la nivel național. Dovezile arată că o mare parte a inegalității veniturilor poate avea la bază un start în condiții de inegalitate, în special în țările care investesc mai puțin în învățământ, în special la nivelul învățământului preșcolar (BM, 2018). Egalizarea șanselor începând din copilăria timpurie, când se formează cea mai mare parte a abilităților cognitive și socio-

¹ Legea nr. 85/2016 a introdus o plată retroactivă graduală a diferențelor salariale pentru perioada 2008-2011. Plățile se efectuează în tranșe: 5 % în 2016, 10 % în 2017, 25 % în 2018, 25 % în 2019 și 35 % în 2020. Cadrele didactice deja pensionate și cele care s-au pensionat în 2016 au primit întreaga sumă. Întrucât cheltuielile generale ale administrației publice în domeniul educației înregistrează cheltuieli pe bază de angajamente, întregul cuantum al diferențelor salariale retroactive a fost înregistrat în 2016.

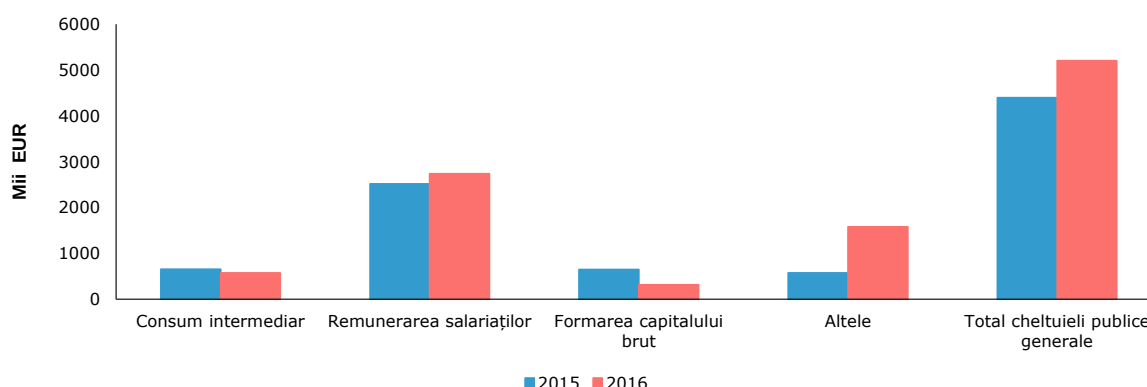
² Salariile cadrelor didactice din învățământul superior, inclusiv diferențele salariale care decurg din Legea nr. 85/2016, figurează ca finanțare de bază în învățământul superior, fiind înregistrate la rubrica „alte transferuri”.

³ 1 % față de UE-28: 0,7 % din PIB în 2016.

emoționale, poate contribui la îmbunătățirea distribuției competențelor populației și la prevenirea unor inegalități ulterioare legate de apariția de noi tehnologii (ibid.).

Numărul în scădere al elevilor impune optimizarea cheltuielilor concomitent cu îmbunătățirea echității. Din 2006 până în 2016, numărul total al elevilor a scăzut cu 17 %. Se preconizează că tendința va continua, în concordanță cu scăderea populației generale (INS, 2016). Numărul acestora a scăzut cu 20 % la nivelul învățământului preșcolar, cu 13 % la nivelul școlilor și cu 48 % la nivelul învățământului superior. Scăderea accentuată la nivelul învățământului superior, în special în universitățile private și în domeniile științelor sociale, afacerilor și dreptului, se explică în principal prin existența unor mecanisme mai stricte de asigurare a calității, ceea ce a dus la reducerea numărului de programe universitare private și la scăderea ratelor de promovare la examenul de bacalaureat; de asemenea, reflectă nivelurile ridicate de emigrare. România pregătește o strategie de modernizare a infrastructurii educaționale (MEN, 2018) pentru a orienta investițiile din fondurile naționale și ale UE⁴ și pentru a aborda provocările semnificative legate de eficiență și echitate: 10 % din școli sunt supraaglomerate (în special în zonele urbane), în timp ce 60 % sunt subutilizate (mai ales în zonele rurale). Serviciile de transport școlar sunt, în general, insuficiente și inadecvate, iar accesibilitatea se înrăutățește pe măsură ce elevii avansează în cadrul sistemului școlar. 38 % dintre școlile aflate în zonele rurale au toalete în exteriorul clădirii, fără apă curentă sau canalizare (7 % în zonele urbane) și doar 20 % au o bibliotecă (60 % în zonele urbane). Există mai multe universități care nu dispun de suficiente unități de cazare (ibid.). Pentru a îmbunătăți eficiența și echitatea cheltuielilor în domeniul educației, România va face obiectul unei revizuirii de către OCDE privind resursele școlare.

Figura 2. Cheltuieli publice generale în domeniul educației în România



Sursă: DG EAC, pe baza statisticilor Eurostat privind cheltuielile publice generale. Codul datelor online: [gov_10a_exp](#).

4. Educația civică

În România există mai multe inițiative de promovare a educației civice. Educația civică este predată fie ca disciplină obligatorie (în clasele a patra, a cincea, a opta și a noua), fie integrată în diferite discipline opționale, de exemplu educația pentru societate, educația europeană, educația interculturală. În iulie 2017, Ministerul Educației Naționale a semnat un protocol de cooperare cu principalele instituții judiciare privind asigurarea educației în domeniul judiciar în școli. Există un program național de activități extrașcolare cu durata de o săptămână. Educația civică nu este inclusă în educația și formarea profesională inițială (IVET). Conform rapoartelor directorilor de școli din cadrul Programului OCDE privind evaluarea internațională a elevilor (PISA) din 2015, 43 % dintre elevii români cu vârsta de 15 ani studiază în școli în care există cluburi de șah, 84 % în școli în care există cluburi TIC și 37 % în școli care organizează concursuri în domeniul științelor.

⁴ În cadrul Fondului european de dezvoltare regională (2014-2020), s-au alocat 352 de milioane EUR pentru investiții în infrastructură la toate nivelurile de învățământ. Proiectele depuse ca urmare a anunțurilor publicate indică o cerere ridicată.

5. Modernizarea învățământului școlar

Părăsirea timpurie a școlii rămâne un aspect problematic. Aflat la un nivel de 18,1% în 2017, numărul persoanelor care părăsesc timpuriu sistemul de învățământ și de formare profesională (cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani) rămâne unul dintre cele mai ridicate din UE. Acesta este cu mult peste media la nivelul UE (10,6 %) și peste obiectivul național pentru 2020 (11,3 %). Rata este alarmant de ridicată în zonele rurale (27,1 %) și în rândul romilor (77%, FRA). Un studiu recent (UNICEF, 2017) sugerează că numărul ridicat de persoane care părăsesc timpuriu sistemul de învățământ și de formare profesională s-ar putea menține. Deși ratele abandonului școlar din învățământul primar și secundar inferior au scăzut, în special în zonele rurale, proporția copiilor neșcolarizați a crescut. Ratele de înscriere în învățământul secundar superior sugerează că unul din patru elevi fie nu își continuă studiile în învățământul secundar superior (după clasa a opta), fie abandonează după absolvirea învățământului obligatoriu (clasa a zecea). Studiul constată că, în pofida politicilor de îmbunătățire a calității educației din ultimul deceniu, intervențiile au fost insuficient corelate, iar legătura cu creșterea ratelor de participare rămâne slabă. Majoritatea măsurilor se axează pe abordarea barierelor sociale în calea participării școlare și mai puțin pe creșterea calității educației oferite în școli (ibid). România se află în prezent în plin proces de dezvoltare a unui mecanism de avertizare rapidă pentru identificarea copiilor expuși riscului de abandon. Deși cu întârziere, au început⁵ să fie puse în aplicare proiecte finanțate din Fondul social european (FSE) pentru a atrage cadre didactice motivate în școlile dezavantajate și a aborda rata abandonului școlar. Deși calendarul opțiunilor de tip „a doua șansă” pentru cursanții adulți a devenit mai flexibil, modul în care sunt elaborate astfel de opțiuni rămâne neatrăgător.

Participarea la educația și îngrijirea copiilor preșcolari (ECEC) se îmbunătățește, dar rămâne scăzută. În 2016, participarea copiilor cu vârste cuprinse între 4 și vârsta obligatorie de școlarizare de 6 ani a crescut ușor, până la 88,2 %, rămânând totuși sub nivelul de referință pentru educație și formare pentru anul 2020, de 95 %. S-a acordat în continuare cuponul pentru copii defavorizați, menit să stimuleze participarea acestora la educația și îngrijirea continuă a copiilor preșcolari. Cu toate acestea, proiectul nu și-a atins încă ținta de participare de 110 000 (adică, aproximativ unul din cinci copii să meargă la grădiniță). În 2018, programul includea 47 000 de copii, dar numai câțiva nu fuseseră la grădiniță anterior. Aceasta sugerează că impactul său asupra ratei de înscriere este marginal, în pofida îmbunătățirii ratelor de participare. Programa pentru creșe este revizuită cu sprijinul FSE în vederea îmbunătățirii calității educației. Ponderele copiilor cu vârste mai mici de 3 ani în cadrul serviciilor formale de îngrijire a copiilor se îmbunătățește (17,4 % în 2016), dar este în continuare scăzută (media UE: 32,9 %), inclusiv din cauza lipsei de facilități.

Integrarea romilor în sistemul de învățământ rămâne o provocare majoră. Romii sunt supuși riscului de abandon școlar în mod disproporționat, și puțini dintre copiii romi frecventează grădinița: 38 % în 2016 (FRA, 2016). Pe lângă concentrarea romilor în școlile dezavantajate, această situație consolidează ciclul excluziunii. Rata de abandon în rândul romilor poate fi explicată, de asemenea, de nivelurile ridicate de sărăcie, de participarea limitată a părinților la educație și de calificările mai scăzute ale cadrelor didactice din școlile frecventate predominant de romi. În 2016, România a adoptat o foaie de parcurs privind combaterea segregării și a revizuit legislația prin extinderea ariei de interes de la romi la o serie mai amplă de grupuri țintă (și anume, copiii cu handicap din zonele rurale și din medii defavorizate). Responsabilitățile inspectoratelor școlare și ale agenției de asigurare a calității (ARACIP) de monitorizare a segregării au fost extinse în consecință. Cu toate acestea, activitățile de monitorizare au fost îngreunate de întârzierile semnificative în elaborarea metodologiei de monitorizare.

Rezultatele educaționale scăzute însoțite de provocări legate de echitate persistă. PISA 2015 a arătat că aproape 40 % dintre românii cu vârsta de 15 ani (forța de muncă viitoare) nu au un nivel minim de competențe de bază, în timp ce mediul socio-economic afectează în mod semnificativ performanțele elevilor. În plus, decalajul dintre mediul rural și cel urban în domeniul educației rămâne izbitor. Indicele riscului socio-educational (Human Catalyst, 2018) arată că școlile dezavantajate din punct de vedere financiar sunt concentrate în special în zonele sărace și

⁵ 122 de proiecte pentru „Școala pentru toți” (146 de milioane EUR) și 27 de proiecte pentru „Profesori motivați în școli defavorizate” (21 de milioane EUR).

marginalizate, inclusiv în comunitățile de romi. În plus, un număr tot mai mare de elevi mai slabi, adesea din medii defavorizate, lipsesc de la evaluarea națională la sfârșitul clasei a opta (ibid⁶). În pofida eforturilor recente, asigurarea calității în învățământul școlar rămâne în mare parte axată pe respectarea, și nu pe creșterea standardelor (CE, 2018). Punerea în aplicare a unei programe bazate pe competențe este în curs, dar este incompletă. Doar 52 % dintre tinerii cu vârste cuprinse între 16 și 19 ani dețin abilități digitale de bază sau superioare (UE-28: 83 %). Pentru a îmbunătăți situația, au fost introduse cursuri de programare și tehnologie începând cu clasa a cincea, în completarea celor existente în licee. În pofida măsurilor recente luate, performanța slabă a sistemului de educație și formare profesională riscă să limiteze perspectivele de creștere pe termen lung (ibid.). În acest context, recomandările specifice fiecărei țări formulate în contextul semestrului european 2018 solicită României „să îmbunătățească accesul la un învățământ general de calitate, în special pentru copiii romi și pentru copiii din zonele rurale” (Consiliul European, 2018).

Caseta 1: „CRED: Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți”

CRED este un proiect finanțat de FSE pentru sprijinirea reformei programelor școlare în curs. Proiectul își propune să faciliteze înțelegerea noului curriculum bazat pe competențe, axat pe elevi, și modernizarea practicilor de predare. Aproape jumătate dintre cadrele didactice din învățământul primar și secundar inferior (55 000 de cadre didactice) vor fi formate în ceea ce privește predarea noului curriculum și adaptarea predării la nevoile specifice ale elevilor, inclusiv ale elevilor supuși riscului de abandon școlar. Vor fi dezvoltate resurse educaționale deschise pentru activitățile desfășurate în clasă. În plus, CRED va finanța dezvoltarea de competențe-cheie prin proiecte inovatoare care vor implica 2 500 de elevi. Proiectul are un buget total de 42 milioane EUR și va fi pus în aplicare în perioada cuprinsă între noiembrie 2017 și noiembrie 2021.

Meseria de profesor se confruntă cu provocări. O analiză recentă (OCDE, 2017) arată că cerințele de admitere în programele educaționale pentru cadre didactice sunt reduse și că motivațiile cursanților de a intra în program nu sunt verificate sistematic. Ratele ridicate de nepromovare la examenul de *definitiv* și la examenul de titularizare sugerează că utilizarea unor astfel de testări ca principală metodă de examinare este mai puțin eficientă decât stabilirea unor standarde înalte de admitere în sistemul de educație inițială a cadrelor didactice. Programele oferă o formare practică limitată și încă nu există un program funcțional pentru îndrumarea cadrelor didactice în primele etape ale carierei. Evaluarea periodică a cadrelor didactice pe parcursul carierei nu este legată de dezvoltarea profesională continuă. În pofida eforturilor de a oferi cadrelor didactice o dezvoltare profesională continuă care să le satisfacă nevoile, cursurile nu sunt întotdeauna gratuite sau acreditate. În plus, parcursul profesional nu este considerat a oferi o motivație suficientă (ibid), iar bonificațiile acordate în funcție de merite sprijină insuficient lucrul cu elevii din medii defavorizate (CE, 2018).

6. Modernizarea învățământului superior

În pofida faptului că există o îmbunătățire, ponderea absolvenților de studii superioare rămâne una dintre cele mai scăzute din UE și este dificil să se înregistreze creșteri semnificative pe termen mediu. Ponderea absolvenților de studii superioare a crescut la 26,3 % în 2017 (cu 0,7 puncte procentuale mai mult față de 2016), atingând aproape obiectivul național de 26,7 % prevăzut în Strategia Europa 2020. În pofida faptului că s-a dublat în ultimul deceniu, rata rămâne una dintre cele mai scăzute din UE (UE-28: 39,9 %). Dovezile sugerează că va fi dificil să se facă salturi semnificative pe termen mediu. De fapt, estimările (Curtea de Conturi a României, 2015) arată că ponderea absolvenților de studii superioare ar putea scădea după 2020, ceea ce reflectă continuarea tendinței de părăsire timpurie a sistemului de învățământ și rata scăzută de înscriere pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 19 și 23 de ani, care reprezintă gupa de vârstă cu cea mai mare probabilitate de a urma studii universitare (35,8 % în 2016, în scădere față de 57 % în 2009). Pentru a îmbunătăți tranziția către învățământul superior,

⁶ „Fenomenul Brăila”.

autoritățile pun în aplicare „Proiectul privind învățământul secundar din România” (ROSE), care are ca scop îmbunătățirea ratelor de promovare a examenului de bacalaureat (pe care elevii trebuie să îl promoveze pentru a putea urma studii universitare) și a gradului de retenție în primul an de învățământ superior. Proiectul vizează 271 de licee cu performanțe slabe în general (aproape 1 din 5 licee), oferindu-le granturi pentru activități pedagogice și extrașcolare, îndrumare și consiliere. În 2018, ratele de promovare erau în continuare scăzute (67,7 %) și calculate pe baza participării efective la examen, ceea ce înseamnă că au fost dissociate de mărimea reală a cohortei de elevi, de rata abandonului școlar și de cea de neparticipare.

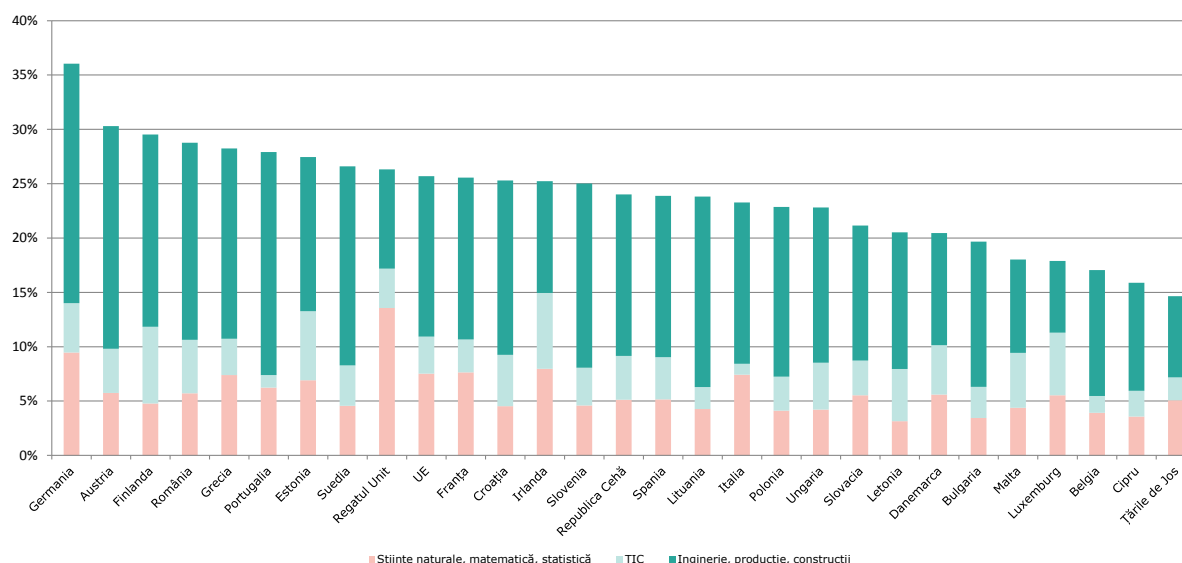
Calitatea și relevanța pe piața muncii a învățământului superior se confruntă în continuare cu provocări. Rata de ocupare a forței de muncă reprezentate de absolvenții recent de studii de superioare a continuat să crească în 2017, fiind sprijinită de o creștere economică puternică. Aflată la 87,4 %, rata este una dintre cele mai ridicate din UE (UE-28: 84,9 %). Cu toate acestea, există un deficit de competențe pentru locurile de muncă cu calificare medie și înalt calificate în domeniile ingineriei, mașinilor, tehnologiei informației și serviciilor (CE, 2018). Deși procentul absolvenților de științe, tehnologie, inginerie și matematică (STIM) depășește media UE (a se vedea figura 3), numărul absolvenților de STIM este scăzut din cauza participării reduse la învățământul superior: pentru fiecare 1 000 de persoane cu vârsta cuprinsă între 20 și 29 de ani există 14,4 absolvenți de STIM, comparativ cu media UE de 19,1, iar numărul noilor absolvenți de științe și inginerie la fiecare 1 000 de persoane cu vârsta cuprinsă între 25 și 34 ani scade⁷. Emigrarea după absolvire este un alt aspect care se adaugă la deficitul de competențe. Angajatorii declară că, adesea, elevii și absolvenții care intră pe piața forței de muncă nu dispun de competențe socio-emoționale cheie⁸ și dețin capacități academice suficiente, deși prea teoretice (BM, 2018). Doar 40 % dintre elevii din România raportează că sunt mulțumiți de organizarea studiilor și de calendarul de desfășurare a acestora, de facilitățile de studiu și de calitatea actului de predare (EUROSTUDENT, 2018). Au fost luate unele măsuri pentru îmbunătățirea internaționalizării învățământului superior.

Unele măsuri vizează abordarea calității și a relevanței pieței forței de muncă. Cadrul juridic pentru evaluarea externă a fost revizuit. În mod specific, toate universitățile trebuie să dețină un cod etic pentru integritatea profesională și academică și să raporteze anual cu privire la punerea acestuia în aplicare. Acesta include măsuri de prevenire și eliminare a plagiatului. În plus, se așteaptă ca universitățile să își revizuiască periodic oferta educațională, luând în considerare părerile angajatorilor, așteptările studenților și gradul de mulțumire în legătură cu studiile (ARACIS, 2018). Cu toate acestea, reacreditarea școlilor doctorale, prevăzută prin lege, este amânată până în octombrie 2019. Cu sprijinul FSE, România dezvoltă un instrument de monitorizare a tranziției absolvenților de studii universitare către piața muncii. De asemenea, instrumentul de urmărire a absolvenților are ca scop să analizeze modul în care nevoile angajatorilor sunt corelate cu oferta învățământului superior, inclusiv la nivel regional. Pentru moment, instrumentul nu este utilizat la scară națională. De asemenea, România revizuieste în prezent învățământul superior din perspectiva antreprenoriatului, a legăturilor cu piața forței de muncă și a inovației (și anume, revizuirea OCDE HEInnovate). Revizuirea va fi finalizată în prima jumătate a anului 2019. De asemenea, FSE sprijină antreprenoriatul în rândul doctoranzilor.

⁷ 10,9 în 2016, comparativ cu 15,9 în 2013.

⁸ Motivație, empatie, toleranță, auto-gestionare, capacitate de soluționare a problemelor, lucru în echipă, comunicare, capacitatea de a învăța să învețe, responsabilitate, planificare, implicare, angajament.

Figura 3. Distribuția absolvenților de învățământ superior pe domenii STIM în 2016, ca procent din totalul absolvenților



Sursă: DG EAC, pe baza statisticilor Eurostat. Codul datelor online: [educ_uoe_grad02](#).

7. Modernizarea educației și formării profesionale

Relevanța educației și formării profesionale (EFP) pentru piața muncii rămâne o provocare, însă noile inițiative vizează îmbunătățirea situației. Punerea în aplicare a sistemului de învățământ dual a început (a se vedea caseta 2), iar curriculumul pentru învățământul secundar superior, inclusiv EFP, este în curs de revizuire. Printre alte măsuri recente se numără dezvoltarea și actualizarea calificărilor profesionale și a standardelor de formare profesională în scopul creșterii calității și a relevanței pentru piața forței de muncă. În pofida acestor măsuri, eforturile și investițiile sunt insuficiente pentru a adapta oferta educațională la nevoile economiei, în special pentru a spori calitatea cursurilor profesionale într-un număr mare de sectoare. Stimulentele oferite angajatorilor pentru a angaja ucenici au crescut. Este de așteptat ca aceasta să îmbunătățească absorbția uceniei, chiar dacă costul real este mai mare, iar IMM-urile întâmpină dificultăți în ceea ce privește acoperirea acestuia. În același timp, povara administrativă a angajatorilor este prea mare pentru ca ucenicia să fie cu adevărat atractivă, iar legăturile cu angajatorii și cu nevoile pieței muncii locale rămân destul de slabe. Deficitul de competențe raportat în ceea ce privește profesiile care presupun competențe manuale se datorează parțial dezvoltării scăzute a EFP: competențele absolvenților de EFP sunt considerate ca fiind depășite din cauza echipamentelor și a metodelor de predare depășite (BM, 2018).

Caseta 2: Reforma sistemului dual de educație și formare profesională (EFP)

Sistemul dual de educație și formare profesională (EFP) a fost lansat în 2017. Acesta este organizat la inițiativa întreprinderilor interesate pe baza unui contract de parteneriat încheiat între școli și angajatori și a contractelor individuale de formare pentru elevi. În septembrie 2017, 2 412 elevi (echivalentul a 8 % dintre elevii din școlile profesionale) au fost înscriși în primul an de sistem EFP dual de nivelul 3 potrivit Cadrului european al calificărilor. Au fost organizate 106 cursuri duale în 68 de școli, în colaborare cu 227 de întreprinderi. Autoritățile se așteaptă ca peste 5 000 de persoane să se înscrie în 2018 și se așteaptă să vadă un interes sporit din partea școlilor EFP și a întreprinderilor (PNR, 2018). Următorul pas va fi stabilirea metodologiei de desfășurare a examenelor de admitere în sistemul EFP dual de nivelurile 4 și 5 potrivit Cadrului european al calificărilor.

8. Promovarea învățării în rândul adulților

Participarea și accesul la învățare în rândul adulților rămân foarte scăzute, în pofida necesității de perfecționare și reconversie profesională a forței de muncă. Participarea la învățare în rândul adulților a fost de 1,1 % în 2017, cu mult sub media UE de 10,9 %. Competențele digitale ale populației se îmbunătățesc, dar rămân printre cele mai scăzute din UE: în 2017, doar 29 % din populație deținea cel puțin competențe digitale de bază (față de media UE de 57 %). Competențele forței de muncă sunt inadecvate pentru nevoile unei economii moderne (BM, 2018). La fel ca în multe alte țări, în România, automatizarea proceselor de producție determină cererea de niveluri mai ridicate de abilități cognitive (ibid). Conform Studiului privind formarea profesională continuă, 26,7 % dintre întreprinderile românești (UE-28: 72,6 %) au oferit cursuri de formare profesională angajaților lor în 2015, iar 21,3 % dintre angajați au participat la aceste cursuri (UE-28: 40,8 %). În 2015, majoritatea întreprinderilor din România au indicat că principalele competențe necesare pentru dezvoltarea afacerii lor sunt competențele de lucru în echipă, competențele tehnice, competențele practice și competențele specifice locului de muncă.

Deși s-au luat anumite măsuri pentru a aborda Recomandarea Consiliului UE privind parcursurile de actualizare a competențelor, rămân în continuare anumite provocări. Metodologia de creare de profiluri ale solicitanților de locuri de muncă de către serviciul public de ocupare a forței de muncă s-a îmbunătățit. Cursurile de competențe-cheie pentru persoanele slab calificate aflate în căutarea unui loc de muncă au fost incluse în planul național de servicii publice de ocupare a forței de muncă, iar clasificarea ocupațională a fost modificată pentru a include „lucrătorii necalificați” și a le oferi o calificare de nivelul 1. Printre provocările care persistă se numără activitățile de informare a adulților inactivi; oferta limitată de educație și formare non-formală; accesul restrictiv la programele de calificare profesională pentru persoanele cu un nivel scăzut de calificare; un nivel insuficient de cunoștințe și de coordonare între părțile interesate; monitorizarea, asigurarea calității și formarea personalului. Evaluarea actuală a competențelor pe care se bazează programele de formare se bazează pe posturile vacante din trecut. Acest lucru nu ia în considerare în mod suficient nevoile în continuă schimbare ale economiei (Cedefop, 2017). Cadrul național al calificărilor din România a fost corelat cu Cadrul European al Calificărilor în aprilie 2018. Acesta include toate nivelurile (opt) și tipurile de calificări din sistemul formal de educație și formare, dar punerea sa în aplicare este încă într-o fază incipientă (Cedefop, 2018). Având în vedere aceste provocări, recomandările specifice fiecărei țări pentru 2018 solicită României, de asemenea, să își îmbunătățească capacitatea de sporire a nivelului de competențe.

9. Referințe

ARACIS (2018), *Sinteza principalelor modificări: metodologia de evaluare externă, standardele, standardele de referință și lista indicatorilor de performanță*, ARACIP, modificată prin HG nr. 915/2017.

http://www.aracis.ro/fileadmin/ARACIS/Publicatii_Aracis/2018/Metodologie_915_din_14.12._2017_Prezentare_e_studenti_sinteza_principalelor_modificari_ARACIS_01-04_martie_2018.pdf

Cedefop (2017), *Skills Anticipation in Romania, Analytical Highlights (Anticiparea competențelor în România, Repere analitice 04/2017)*. http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/analytical_highlights/skills-anticipation-romania

Cedefop ReferNet (2018a), *Romania: 2018 update of VET policy developments in the deliverables agreed in the 2015 Riga conclusions (România: actualizarea evoluțiilor politicii privind EFP în 2018 în rezultatele convenite în concluziile de la Riga din 2015)*. Nepublicat.

Cedefop ReferNet (2018b), *Romania: start of dual-based initial VET (România: lansarea sistemului EFP inițial dual)*. <http://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/romania-start-dual-based-initial-vet>

Cedefop (2018c), *Overview of national qualifications framework developments in Europe 2017 (Prezentare generală a evoluțiilor cadrului național al calificărilor în Europa 2017)* <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/8608>

Consiliul Uniunii Europene (2018), *„Recomandarea Consiliului din 13 iulie privind Programul național de reformă al României pentru 2018 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2018”*. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9448-2018-INIT/ro/pdf>

Comisia Europeană, *Digital Economy and Society Index (DESI) 2018 for Romania* [Indexul Economiei și Societății Digitale (DESI) 2018 pentru România].
http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-20/ro-desi_2018-country-profile_eng_199394CB-B93B-4B85-C789C5D6A54B83FC_52230.pdf

Comisia Europeană (2018), Raportul de țară privind semestrul european.
<https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-report-romania-ro.pdf>

Eurydice/Comisia Europeană/EACEA (2017), *Citizenship education at School in Europe - 2017* (Educația civică în școli în Europa - 2017).
https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/9/97/Citizenship_Study_EN_2017.pdf

EUROSTUDENT (2018), *Social and Economic Conditions of Students Life in Europe, Eurostudents VI 2016-2018, Synopsis of indicators* (Condițiile sociale și economice ale vieții studenților în Europa, Eurostudents VI 2016-2018, Rezumat al indicatorilor).
http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_VI_Synopsis_of_Indicators.pdf

FRA (2016), *European Union Agency for Fundamental Rights, Second European Union Minorities and Discrimination Survey (EU-MIDIS II) Roma — Selected findings* [Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Al doilea sondaj privind minoritățile și discriminarea în Uniunea Europeană (EU-MIDIS II): Romii – rezultate selectate].
<http://fra.europa.eu/en/publication/2016/eumidis-ii-roma-selected-findings>

Human Catalyst (2018), *Diagnoza echității în sistemul de educație 2016-2018*.

INS (2016), Institutul Național de Statistică, *Proiectarea populației școlare din România, la orizontul anului 2060*.
http://www.insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/proiectarea_populatiei_scolare_din_romania_la_orizontul_anului_2060_0.pdf

INS (2017), Institutul Național de Statistică (2017), *Sistemul universitar din România, date sintetice*.
http://www.insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/sistemul_educational_in_romania_2015_2016.pdf

OCDE (2017), *Reviews of Evaluation and Assessment in Education (Revizuirile ale evaluării și estimării în domeniul educației)*, Kitchen, H., et al., *România 2017*. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264274051-en>

MEN (2018), Ministerul Educației Naționale, *Strategia pentru modernizarea infrastructurii școlare*

Programul Național de Reformă (PNR), 2018.
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-national-reform-programme-romania-ro_0.pdf

Curtea de Conturi a României (2015), *Curtea de Conturi a României, Analiza fundamentării și evoluției situației obiectivului privind creșterea procentului absolvenților de învățământ superior, în conformitate cu prevederile Strategiei Europa 2020*.
<http://www.curteadeconturi.ro/Publicatii/SINTEZAAPInvsup.pdf>

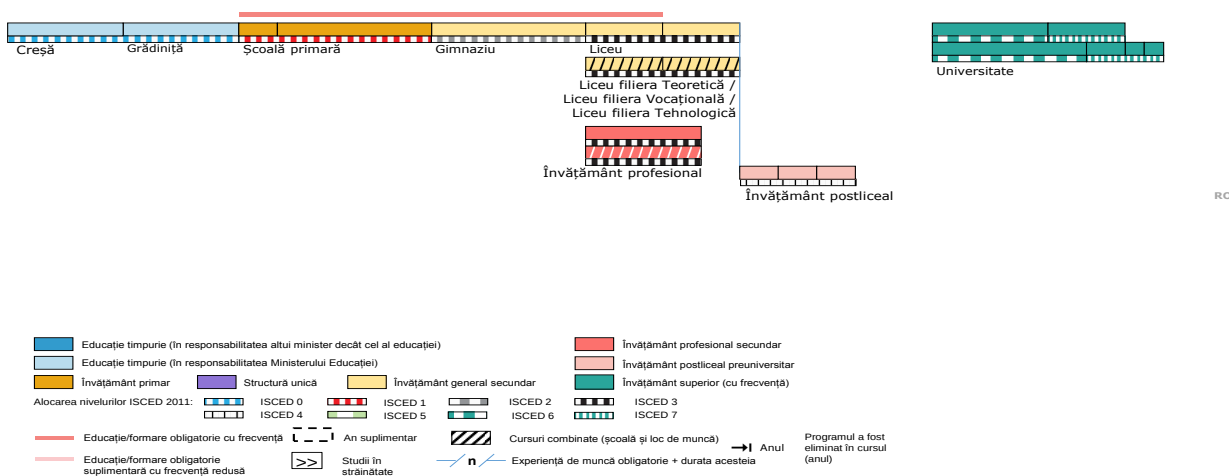
UNICEF (2017), *La școală, o privire asupra participării la educație folosind analiza pe cohortă*.
<http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2017/11/Studiu-Cohorta.pdf>

BM (2018), Banca Mondială, *From Uneven Growth to Inclusive Development Romania's Path to Shared Prosperity, Romania Systematic Country Diagnostic* (De la creșterea neuniformă la o dezvoltare incluzivă - Calea României spre prosperitate comună, Diagnostic sistematic de țară - România) *Diagnostic sistematic de țară*, Washington.
<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/29864/9781464813177.pdf?sequence=2&isAlloved=y>

10. Anexa I: Sursa indicatorilor-cheie

Indicator	Codul datelor online al Eurostat
Persoane care au părăsit timpuriu sistemul de învățământ și de formare profesională	edat_lfse_14 + edat_lfse_02
Pondere absolvenților de studii superioare	edat_lfse_03 + edat_lfs_9912
Educația și îngrijirea copiilor preșcolari	educ_uoe_enra10
Performanțele slabe în ceea ce privește cititul, matematica, științele	OCDE (PISA).
Rata de angajare a noilor absolvenți	edat_lfse_24
Participarea adulților la procesul de învățare	trng_lfse_03
Cheltuieli publice pentru educație ca procent din PIB	gov_10a_exp
Cheltuieli în instituțiile publice și private pentru fiecare student	educ_uoe_fini04
Mobilitate în scop educațional:	
Absolvenți care au beneficiat de mobilitatea diplomelor	Calculul JRC bazat pe date Eurostat/UIS/OCDE
Absolvenți care au beneficiat de mobilitatea creditelor	educ_uoe_mobc02

11. Anexa II: Structura sistemului de învățământ



Sursă: Comisia Europeană/EACEA/Eurydice, 2017. *The Structure of the European Education Systems 2017/18: Schematic Diagrams*. Eurydice Facts and Figures (Structura sistemelor de învățământ europene 2017/18: Diagrame schematice. Date și cifre Eurydice). Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.

Observațiile și întrebările cu privire la prezentul raport sunt binevenite și pot fi trimise prin e-mail la adresa:
 Alexandra TAMASAN
alexandra.tamasan@ec.europa.eu
 sau
EAC-UNITE-A2@ec.europa.eu

CUM VĂ PUTEȚI PROCURA PUBLICAȚIILE UNIUNII EUROPENE?

Publicații gratuite:

- un singur exemplar:
pe site-ul EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- mai multe exemplare/postere/hărți:
de la reprezentanțele Uniunii Europene (http://ec.europa.eu/represent_ro.htm),
de la delegațiile din țările care nu sunt membre ale UE (http://eeas.europa.eu/delegations/index_ro.htm)
sau contactând rețeaua Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_ro.htm)
la numărul 00 800 6 7 8 9 10 11 (gratuit în toată UE) (*).

(*) Informațiile primite sunt gratuite, la fel ca și cea mai mare parte a apelurilor telefonice (unii operatori și unele cabine telefonice și hoteluri taxează totuși aceste apeluri).

Publicații contra cost:

- pe site-ul EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

